

הטוען טענת גנב בפקדון, הרי זה משלם תשלומי כפל; ואם טבח ומכר את הפקדון שבידו אחר שטען עליו טענת גנב, הרי זה משלם תשלומי ארבעה וחמשה.⁽⁴⁾

ומשנתנו מסייעת לדין זה, כי לכן לא חילקה המשנה בדין זה בין תשלומי כפל לתשלומי ארבעה וחמשה.

איכא דאמרי ניש שאמרו את השמועה הזו באופן אחר]:

לימא, האם אכן נאמר שמשנתנו — שלא חילקה בין כפל לארבעה וחמשה לענין טוען טענת גנב — מסייע ליה לרבי הייא בר אבא, דאמר רבי הייא בר אבא אמר רבי יוחנן: הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה?

ועל כך אמרו בבית המדרש: לא תסייע לדברי רבי יוחנן ממשנתנו, כי מי האם קתני במשנתנו "אין בין" מדת תשלומי כפל

מדייקת הגמרא: ואילו את ההבדל הבא בין תשלומי כפל לתשלומי ארבעה וחמשה, דהיינו:

"מדת תשלומי כפל נוחת בין בגנב בין בטוען טענת גנב", כשם שהגנב משלם תשלומי כפל, כך הטוען על פקדון שהפקד בידו שהוא גנב, ונמצאת הגניבה בידו הרי זה משלם תשלומי כפל.

"ואילו מדת תשלומי ארבעה וחמשה, אינה נוחת אלא בגנב בלבד", שאם לאחר שטען הנפקד על הבהמה שהיא גנבה, הלך הוא עצמו וטבח או מכר את הבהמה, אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה —

חילוק זה לא קתני במשנתנו. ואם כן:

משנתנו מסייע ליה לרבי הייא בר אבא המחייב על טביחה ומכירה לאחר שטען טענת גנב!

דאמר רבי הייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

מקום אם לא הוסיף בגניבה הוא עצמו או אחר, כי אז מן הסברא פטור הוא, היות ולא הוסיף כלום; אך אם הוסיף הגנב עצמו או אחר בגניבה, וכגון שקנה את החפץ בשינוי, שהוסיף בגניבה, שהרי מתחילה היה החפץ של הבעלים, ועכשיו יצא החפץ מבעלותם, כי אז חייב הוא על מעשה זה קרן; ומכל מקום בכפל אינו חייב, שמיעוט התורה שאין הגונב אחר הגנב [ולא הגנב בעצמו אחר שגנב] חייבים בכפל, הוא מיעוט אפילו כשהוסיף בגניבה השניה יתר על הגניבה הראשונה.

4. מקורו של רבי יוחנן מתבאר לקמן בגמרא סג ב.

מבית הבעלים חשוב "אינו ברשותו" של הבעלים, וכפי שיתבאר בגמרא לקמן סט ב, [ואין זה כמו פקדון שהוא ברשות הבעלים גם כשהוא ביד הנפקד], ולכן אינו נקרא גנב ולא גזלן כשגנבו מבית הגנב או מבית הגזלן.

וכיאר שם עוד, שטעם זה אין חייב הגנב או הגזלן עצמו כשנתייקר החפץ, ואף שעדיין החפץ הוא ברשותו, והוא עדיין גונב או גזול, וזה הוא משום שכל שהחפץ "אינו ברשותו" של בעליו, שוב אין חייבים עליו בתורת גנב או גזלן. וב"נתיבות המשפט" [שם סק"ה], כתב [על פי ביאורו של ה"אמרי משה" סימן ל אות ו], שמיעוט התורה "וגונב מבית האיש", אינו אלא מיעוט על כפל, אך אינו מיעוט על הקרן; ומכל